

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ**

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР КОМИТЕТІ

**Азаматтық қорғау республикалық
оқу-әдістемелік орталығы**

**Ұйымдарда объектілік жаттығуларға
даярлық және өткізу жөніндегі
әдістемелік ұсыныстар**

Алматы, 2016 ж.

«Ұйымдарда объектілік жаттығуларға даярлық және өткізу жөніндегі әдістемелік ұсыныстар» (бұдан әрі - Әдістемелік ұсыныстар) ұйымдардың азаматтық қорғау қызметінің бастықтарына және басшы құрамға арналған.

Әдістемелік ұсыныстар оқу құралында ұйымдардағы объектілік жаттығуларды дайындау және өткізу бойынша негізгі шаралар баяндалады.

Оқудың нақты мақсаттары мен тапсырмаларына, жаттығуға қатысушылардың құрамына және олардың дайындық деңгейіне, жергілікті жағдайлар мен ұйымдардың өндірістік қызметінің ерекшелігіне орай Әдістемелік ұсыныстарды шығармашылық тұрғыда қолдануға болады.

Әдістемелік ұсыныстар ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 20.04.2015 ж. ҚР ІІМ «Азаматтық қорғау саласындағы мамандарды және халықты оқыту, білімді насихаттау, ақпараттандыру ережесі» туралы №381 бұйрығы негізінде даярланған. «Үйренулер мен жаттығуларды өткізу, сондай-ақ азаматтық қорғау лауазымды тұлғалары мен ұйымдардың жұмысшы персоналдарын ТЖ жағдайларында әрекет етуге оқыту жөніндегі ұсыныстар» негізінде әзерленіп, ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғаныс басқармасында 2016 жылғы 20 қаңтарда №29-5-1/167-и келісілген, сондай-ақ Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің басшы құрамымен сабақ өткізу кезінде және жаттығуларға қатысуда жинаған тәжірибелері.

Әдістемелік ұсыныстар Орталықтың Әдістемелік кеңесінде мақұлданды және Қазақстан Республикасы ІІМ Төтенше жағдайлар комитетінің Азаматтық қорғаныс басқармасында 2016 жылғы 06 сәуірде №29-5/1044-11-и келісілді.

Әдістемелік ұсыныстарды дайындауға және шығаруға «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы қызметкерлері: Е. Н. Мельников, Т. К. Вафина, А. А. Тасиева, З. А. Ашинова, Х. А. Құлымбетова, Т. Д. Сыдықова қатысты.

I-тарау

ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Кешенді оқу-жаттығулар табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар (ТЖ) салдарын жоюды ұйымдастыруға даярлықтың және азаматтық қорғаныстың негізгі нысаны болып отыр. Персоналдары шағын ұйымдарда «Әдістемелік ұсыныстар» оқу-құралында ұсынылған ұйымдарда кешенді оқу-жаттығуына даярлық және өткізу жөніндегі барлық шараларды пысықтау мүмкін емес. Осыған байланысты объектілік жаттығуларды өткізу көзделіп отыр, олар өндіріс ерекшелігін ескере отырып, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың пайда болуының қауіпі мен салдарын жоюға және Азаматтық қорғаныс шараларына байланысты барлық кешенді шараларды өткізуге терең, жан-жақты және сараланған даярлықты қамтамасыз ету қажет.

Объектілік жаттығу - бұл ұйымдық тұрғыдан жеңілдетілген, орындайтын шаралар мен уақыт көлемі бойынша өткізілетін кешенді оқу-жаттығуы.

2. Объектілік жаттығулар

300-ден кем адам жұмыс істейтін санатталмаған ұйымдарда, жоғары және орта арнайы оқу орындарында, 600-ден кем сырқат жататын емдеу-сауықтыру мекемелерінде 3 жылда 1 реттен кем өткізілмейді. Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды, олардың салдарларын жою әрекеті жоспарын пысықтау жөніндегі жаттығулар - азаматтық қорғау құрылымдары бар санатталмаған ұйымдарда, жоғары оқу орындарында 3 жылда 1 рет өткізіледі.

Барлық түрдегі жалпы білім беретін мектептер мен кәсіптік мектептерде объектілік жаттығулар жыл салын оқу барысына нұқсан келтірмей «Балаларды қорғау күні» өткізіледі.

3. Объектілік жаттығудың ұзақтығы барлық оқу мәселелерін толық және сапалы пысықтауды қамтамасыз етуі тиіс және ұйымның ерекшелігіне, үйретілетіндердің санына, ұжымның алдына қойылған оқу мақсаттары мен міндеттеріне байланысты және әдетте 8 - 10 сағатты құрайды.

4. Объектілік жаттығулар мына мақсатта өткізіледі:

- Азаматтық қорғаныс жүргізуге және ТЖ салдарын жою әрекеті жоспары бойынша басқару органдарының, басшы құрамның, бөлімшелердің, ұйымдардың жұмысшылары мен қызметшілерінің жұмысындағы жоғары ұйымдастырушылыққа қол жеткізу;

- төтенше жағдайларда адамдарды қабылдау мен қорғау әдістерін жетілдіру және ұйымдар жұмысының тұрақтылығын көтеру;

- бейбіт уақытта ТЖ жою жөніндегі әрекеттер жоспарыны шынайылығын, сондай-ақ күштер мен құралдардың дайындығын тексеру;

- ұйымдардағы басқару, байланыс және хабарлау жүйесінің сенімділігін тексеру;

- оқытылатын адамдарда жоғары моральдық және психологиялық қасиеттерді, тосын жағдайларда сауатты іс-әрекет ету машықтарын қалыптастыру;

- әр түрлі жағдайларда мекеме басшыларының ұйымдастырушылы жұмысының нысандары мен әдістерін жетілдіру (авариялық-құтқару және өзге шұғыл жыныстарды жүргізу, кәсіпорынды бейбіт жағдайдан соғыс жағдайына бейімдеу, көшіру және т.б.);

- құтқару және өзге шұғыл

жұмыстарды жүргізу түрлері мен әдістерін зерттеу, азаматтық қорғау құрылымдары мен техникаларды қолдану тиімділігін арттыру, сондай-ақ ТЖ және оның салдарларын жою кезінде күштер іс-әрекеттерін ұйымдастыру туралы жаңа теориялық көзқарастар мен ережелерді тексеру.

5. Объектілік жаттығуға барлық басшы құрам, ұйымдардың азаматтық қорғау құрылымдары, толық жинақталған жеке құрам,

техникалар, аспаптар мен мүліктер, сондай-ақ бөлімшелерге кірмейтін жұмысшылар мен қызметкерлер тартылады.

6. Объектілік жаттығулар өндірістік ғимараттары, құрылыстары мен әр түрлі коммуникациялары бар ұйымдар аумағын қамтитын оқу-материалдық базасында өткізіледі. Жекелеген мәселелер тұрғын үй пайдалану органдары мен халықты тарта отырып, тұрғын үй аумағында да пысықталуы мүмкін.

7. Объектілік жаттығуда әрбір қатысушы өзіне Азаматтық қорғау желісі бойынша анықталып, нақты жағдайға ойластырылған мынадай міндеттерді орындайды:

- басшы құрам төтенше жағдайларды ескеру мен жою және ұйымның азаматтық қорғаныс жоспарына сәйкес, шараларды жүзеге асырған кезде азаматтық қорғау күштерін басқару машықтарын меңгереді, ұйымның қызметшілерін қорғауға және авариялық құтқару және өзге шұғыл жұмыстарды жүргізуге баса назар аударады;

- азаматтық қорғау құрылымдары зардап шеккендерді құтқару және оларға әр түрлі жағдайда көмек көрсету жұмыстарын жүргізу түрлері мен әдістеріне үйренеді, іс-әрекет машығын, техника мен аспаптарды қолдану өдістерін игереді;

- азаматтық қорғау құрылымдарына кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілер «Баршанын назарына!» дабылы мен ауызша хабар (ақпарат)

бойынша іс-әрекеттерге, сондай-ақ азаматтық қорғау нормативтерін орындауға жаттығады.

8. Тәрбие жұмыстары объектілік жаттығулар қатысушыларына нақты міндеттерді түсіндіру және олардың күш-жігерін оқу-жаттығуының мақсаты мен жоспарының толық және сапалы орындалуын түсіндіру мақсатында жоспарланады және өткізіледі.

9. Объектілік жаттығуларды даярлау және өткізу үшін: оқу-жаттығуының жетекшісі, жетекшінің орынбасары, көмекшілер және делдалдар тағайындалады, сондай-ақ оқу-жаттығуына басшылық жасайтын штаб тарылады (Азаматтық қорғау штабы).

Объектілік жаттығуларға ұйымның Азаматтық қорғаныс бастығы басшылық етеді, ол жаттығуды ұйымдастыруға, даярлауға және өткізуге жеке-дара жауап береді.

10. Объектілік жаттығулар басшысы:

- шараларды іс жүзінде орындауға басшы құрам мен құрылым командирлерінің дайындық деңгейін, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу мен жою мәселесі бойынша заңдардың, нормативтік-құқықтық актілерінің және басқа құжаттардың талаптарын білуге;

- объектілік жаттығу бойынша негізгі мәліметтерді анықтауға: тақырыпты, мақсатты, кезеңдерді және оқу мәселелерін, басшылар мен қатысушылардың құрамын, күштер мен құрал-саймандардың әрекет ететін орны мен уақытын, жұмыс майданын құруға арналған оқу-жаттығу орындарның көлемі мен жабдықтау тәртібін (материалдар, күштер, мерзімдер, нақты учаскелер), материалдық, техникалық, қаржылық медициналық және қамсыздандырудың өзге де түрлерін білуге;

- объектілік жаттығуға маңызды құжаттарды әзірлеуге жетекшілік жасауға оған қатысушыларды даярлауға, объектілік жаттығуларға мұрындық болатын шараларды өткізуге;

- объектілік жаттығу барасында жағдайдысатылай өрістету мен күрлендіру жолымен оқу мәселелерін толық және сапалы пысықтауға, жаттығуға қатысушылар іс-әрекетіне орынбасарлары, көмекшілері (делдалдары арқылы) жеке-дара өзі жүйелі бақылау жасап отыруға;

- барлық қатысушыларның қауіпсіздікті, ұйымдардың материалдық құндылықтары мен азаматтардың меншігін, жаттығуға бөлінген материалдық-техникалық құралдардың үнемді жұмсалыу шараларының қатаң сақталуын қамтамасыз етуге;

- объектілік жаттығу аяқталғаннан кейін басшы құраммен және құрылым командирлерімен жалпы даярлықты талқылау мен өткізуге,

оның барысында қатысушылардың іс-әрекеттеріне баға беруге және кемшіліктерді жою жолдарын анықтауға;

- жеке талқылаудың өткізілуін бақылауға;
- қорытынды бұйрықты әзірлеп шығарып, онда нақты шараларды, оларды орындау мерзімі мен жауапты тұлғаларды көрсетуге, төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарларын жоюға және жауапты лауазымды штатын жоспарларына нақтылау енгізуге міндетті.

11. Объектілік жаттығуларға қатысушылар қауіпсіздігін қамсыздандыру мақсатында оның басшысы: алдағы жаттығу ауданын барлауды (алдын ала тексеруді) және қозғалыс үшін қауіпті жерлерде коменданттық қызметті ұйымдастыруға, нақты медициналық қамсыздаруды қамтамасыз етуге етуі қиын жерлерді белгілеуге; алдағы объектілік жаттығу қауіпсіздігінің шаралары бойынша нұсқаулықтар әзірлеуге және оны барлық қатысушылармен бірге үйренуге; жеке-дара өзі, Азаматтық қорғаныс штабы арқылы өзінің орынбасарлары (көмекшілері) мен делдалдар арқылы объектілік жаттығу барысында қатысушылардың қауіпсіздік шараларын сақтауын бақылауға міндетті.

12. Объектілік жаттығу кезінде қауіпсіздік шараларының сақталуы үшін сондай-ақ барлық басшы құрам, Азаматтық қорғаныс штабы, объектілік жаттығуларға қатысушы құрам командирлері жауап береді. Олар жеке құраммен бірге қауіпсіздік шаралары жөніндегі нұсқаулықты үйренуге (№4 қасымша), жаттығуға шығарылған техника мен көліктің ақаусыздығын тексеруге; жеке құрамның белгілеген қауіпсіздік шараларын қатаң сақтауын қадағалауға міндетті.

13. Азаматтық қорғаныс штабы, (жаттығуға басшылық жасайтын штаб) объектілік жаттығуға қатысушы, жаттығудың даярлығы мен өткізілуін қамтамасыз ететін негізгі орган болып табылады.

Азаматтық қорғаныс штабы құрамына ұйымның азаматтық қорғау мәселесі бойынша жете даярланған қызметкерлері тағайындалады.

Штаб қызметкерлері:

- объектілік жаттығуларды даярлау мен өткізу бойынша құжаттарды әзірлеуге және оны ұйымның АҚ бастығына бекітуге ұсынуға;

- объектілік жаттығуға басшы құрамды, азаматтық қорғау құрылымдарының командирлерін, жұмысшыларды, қызметкерлерді даярлау кезінде сабақтар мен жаттығуларды ұйымшылдықпен өткізуді қамтамасыз етуге, сондай-ақ оқыту сапасына жүйелі түрде бақылау жасауға;

- оқу-жаттығуының мақсаты мен жоспарына сәйкес, оқу-жаттығу ауданын әзірлеуге, басқару пунктін, хабарлау мен байланыс жүйесін даярлауға шаралар қолдануға;

- оқитындардың іс-әрекеттері туралы шараларды қорытуға, оқу-жаттығу кезеңдерін, оқу-жаттығу мәселелерін толық әрі сапалы өткізу үшін басшыға ұсыныс дайындауға, енгізілген тапсырмалардың қол астындағыларға бегеліссіз жетуін және олардың тапсырылған міндеттерді орындауын қадағалап отыруға;

- төтенше жағдайларды болдырмау және салдарларын жою жөнінде шаралар және Азаматтық қорғанысты жүргізу, жаңа техниканы қолдану

арқылы құтқару және өзгі де шұғыл жұмыстарды ұйымдастыру мен әдістерінің тәжірибесін зерттеу мен қорытуға;

- объектілік жаттығулар нәтижесі туралы баяндама пікірлері мен ұсыныстар әзірлеуге міндетті.

14. Объектілік жаттығулар басшысың орынбасарлары (көмекшілері) Азаматтық қорғау мәселелері бойынша таңғылықты даярлаған ұйымның лауазымды қызметкерлері қатарынан тағайындалады. Олардың саны шаралардың тақырыптарына, көлеміне, өндіріс ерекшелігіне байланысты және оқытуды қамтумен, негізгі қызметтер мен Азаматтық қорғау құрылымдарының бақылаумен анықталады. Олар жоспарлаушы

құжаттарды әзірлеуге қатысады және солардың негізінде оқу-жаттығу кезеңіндегі жұмыстарға арналған өздерінің жеке жоспарларын жасайды.

15. Басшының инженерлік-техникалық мәселелері жөніндегі орынбасары (көмекшісі):

- инженерлік-техникалық және өрттен қорғау шараларын өткізу мәселелері бойынша кешенді жаттығу жоспарын әзірлеуге қатысуға;

- объектілік жаттығуға даярлық кезінде және өткізу барысында инженерлік-техникалық және өрттен қорғау шараларын өткізуге жауапты органдар мен бөлімшелер қызметін бақылауға;

- төтенше жағдайларда техникалық және коммуналдық-энергетикалық желілерде оларды жедел және авариясыз жабу (ажырату) жұмыстарын жүргізуді қамтамасыз етуге;

- жаттығу басшысына инженерлік-техникалық, өрттен қорғау шараларының орындалғандығы туралы және оның тосын жағдайларда ұйым жұмысының тұрақтылығын арттыруға ықпалы туралы баяндауға;

- объектілік жаттығу нәтижесі бойынша есеп беру материалдарын және алынған тәжірибені ұйымның практикалық жұмысына енгізу бойынша нақты ұсыныс әзірлеуге міндетті.

16. Басшының материалдық - техникалық қамсыздандыру жөніндегі орынбасары (көмекшісі):

◆ объектілік жаттығу мақсаты мен жоспарына сәйкес шараларды әзірлеуге қатысуға және оларды материалдық-техникалық қамсыздандыруға;

◆ объектілік жаттығуда ұйым қызметін материалдық-техникалық қамсыздандыру бойынша міндеттерді жан-жақты пысықтауға мүмкіндік беретін жағдайды жасауға;

◆ объектілік жаттығуға қатысушылардың ыстық тамақпен, сумен, күнделікті қажетті заттармен өз уақытында қамтамасыз етілуіне, сондай-ақ техниканы пайдаланудың ұйымдастырылуына, оны жанар-жағар маймен

камтамасыз етуге, азаматтық қорғау құрылымдардың жұмысына және метеоресурстарының жұмсалыуына бақылау жасауға;

- ◆ объектілік жаттығуға тартылған техниканың көрсетілген уақытта тұрақты қойылатын жеріне қайтарылуын бақылауға;

- ◆ басшыға материалдық-техникалық қамсыздандыру міндеттерінің орындалғандығы, оны жетілдіру ұсыныстары туралы баяндауға;

- ◆ объектілік жаттығу нәтижелері бойынша жалпы талқылауға есеп беру материалдарын даярлауға міндетті.

17. Басшының көшіру жөніндегі көмекшісі:

- ◆ қауіпті аймақтан халықты, жұмысшыларды, қызметшілерді көшіруге, оларды таратып орналастыруға, сондай-ақ жұмысшылар мен қызметшілерді көлікпен жұмыс орнына алып баруға және алып қайтуға байланысты шараларды әзірлеу мен жүзеге-асыруға қатысуға;

- ◆ объектілік жаттығуға даярлық кезінде және барысында көшіру органдарының қызметін бақылауға, көлік жұмысын даярлық кезінде және барысында көшіру органдарының қызметін бақылауға, көлік жұмысы мен көшірілгендерді тасымалдау кезінде қауіпсіздік шараларының сақталуын бақылауға;

- ◆ көшірілгендерді медициналық қызметпен, тамақпен, жылумен, жиналатын орындармен көшіру бағыттарында қорғалуын жан-жақты қамтамасыз етуді ұйымдастыруға;

- ◆ басшыға көшіру шараларының барысы туралы баяндауға және оларды жетілдіру бойынша нақты ұсыныстар әзірлеуге;

- ◆ объектілік жаттығу қорытындысы бойынша жалпы талқылау үшін есеп беру материалдарын әзірлеуге міндетті.

18. Құрамалдық бөлімшелер (бөлім, қызмет, цех) және құрылымдар жанындағы басшының көмекшілері (делдалдары):

- ◆ басшының көмекшісі (делдалы) болуы ықтимал жағдайда объектілік жаттығу бойынша құжаттарды, оны өткізу тәртібі мен реттілігін зерттеуге, бөлімшені жаттықтыратын орны мен рөлін анықтауға міндетті;

- ◆ объектілік жаттығу барысында үйретілушілердің жарлықтарды алу тәртібін және орындау барысын, жағдайды жедел пайымдауды және қабылдыңған шешімнің негізділігін, құтқару және басқа шұғыл жұмыстарды жүргізу үшін бағыныштыларына тапсырмалардың дер кезінде және дұрыс берілуіне бақылау жасауына;

- ◆ қауіпсіздік шараларының сақталуын қадағалауға және олар сақталмаған жағдайда тәртіп бұзушылықты болдырмау жөнінде шара қабылдауға, артынша объектілік жаттығу басшысына баяндауға;

- ◆ үйретілушілердің іс-әрекет тәжірибесін қорытуға, олардың жұмысын объективті бағалауға және белгіленген мерзімде талқылауға арналған материалдарды тапсыруға, сондай-ақ дұрыс үлгілер мен кемшіліктерді талдай отырып, жеке талқылау даярлауға және өткізуге міндетті.

II-тарау

ҰЙЫМДАРДА ОБЪЕКТІЛІК ЖАТТЫҒУЛАРҒА ДАЯРЛЫҚ ЖАСАУ

19. Объектілік жаттығуға даярлық ұйымдастыруды ұйымның бірінші басшысы төтенше жағдайлардың алдын алу және оның зардаптарын жою бойынша әрекет ету жопары және Азаматтық қорғаныс басшысының бұйрығы негізінде ұйымдастырады және өткізеді. Оған негізгі мәліметтерді анықтау, жоспарлау құжаттарын дер кезінде әзірлеу, басшы құрамды және өзге де жаттығуға қатысушыларды оқыту-үйрету мәселелері енеді.

Жасалған жағдай объектілік жаттығуға қатысушылардың, оның жоспарында қарастырылған шараларының орындалуын, ал азаматтық қорғау құрылымдары үшін – құтқару және өзге шұғыл жұмыстарды жүргізудің жеткілікті келемін қамтамасыз етуі тиіс.

20. Объектілік жаттығу жөніндегі құжаттарды ұйымның Азаматтық қорғаныс штабы күні бұрын (2-3 ай бұрын) дайындайды. Олар шаралар басталудан 1,5 - 2 ай бұрын ұйымның басшысымен келісіліп, қаралуы, бекітілуі және орындаушыларға жеткізілуі тиіс (құжаттардың үлгі түрлері осы Әдістемелік ұсыныстардың қосымшаларында келтірілген).

21. Ұйымдарда объектілік жаттығуларды өткізу үшін мына құжаттар дайындалады:

- ◆ ұйымдарда объектілік жаттығуларға даярлық және өткізу туралы Азаматтық қорғаныс бастығының бұйрығы;
- ◆ объектілік жаттығуды дайындаудың күнтізбелік жоспары;
- ◆ объектілік жаттығуды өткізу жоспары;
- ◆ бастықтың орынбасарларының (көмекшілерінің), делдалдарының (егер олар тағайындалған болса) жеке (дербес) жоспары;
- ◆ объектілік жаттығуларды өткізу жөніндегі басқа да құжаттар (материалдық-техникалық, медициналық қамтамасыз ету, барлауға байланысты, қауіпсіздік шаралары жөніндегі нұсқауларды үйретуді ұйымдастыру және т.б.).

22. Құжаттарға қысқа, анық, әр түрлі түсіндірмелер бар тұжырым- дамалар жазылады, дайындалатын құжаттар өзінің мазмұны, құрылымы және ресімделуі бойынша қатынас хаттарына қойылған талаптарға сәйкес болуы тиіс.

23. Азаматтық қорғаныс бастығының ұйымдағы объектілік жаттығуларды дайындау және өткізу туралы (№1 қосымша) бұйрығы негізгі басқару құжаты. Бұйрықты АҚ штабының бастығы дайындайды және оған ұйымның Азаматтық қорғаныс бастығы қол қояды. Бұйрық орындаушыларға жеткізіледі. Жұмыс онда айтылған талаптарды орындау бойынша ұйымның АҚ штабы бастығының жалпы басқаруымен ұйымдастырылады.

24. Объектілік жаттығуды дайындаудың күнтізбелік жоспарына (№2-қосымша) жүзеге асыруға белгіленген жыныстар немесе іс-шаралардың тізбесі, олардың орындалу мерзімі мен орындаушылары көрсетіліп отырады. Ол пайдалануға ынғайлы нысанда құрастырылып, Азаматтық қорғау штабы бастығының қолы қойылады және ұйымның АҚ бастығы бекітеді.

25. Объектілік жаттығуды өткізу жоспары (№3-қосымша) - оқу- жаттығу мәселелерін жаттығу кезендері бойынша ұйымдастыруды, тәртібін және кезектілігін анықтайтын негізгі құжат. Оны Азаматтық қорғаныс штабы бастығы ұйымның бастығының нұсқаулары және қызмет бастықтарын және өзге бастықтарды тарту жолымен тиісті жоспарлар негізінде дайындайды. Бұл құжат нысаны бойынша мәтіндік немесе графикалық болуы мүмкін.

Объектілік жаттығуды өткізу жоспарларында мынадай мәліметтер көрсетіледі:

Объектілік жаттығудың тақырыбы, оның масаты (үйретілетіндердің әрбір санаты бойынша);

◆ қатысушылардың құрамы және оларды дербес қорғау құрал-саймандарымен мүлікпен, техникамен және құрал-саймандармен қамтамасыз ету;

◆ объектілік жаттығудың ұзақтығы (басталуы мен аяқталуының нақты күні және сағаты, сондай-ақ жаттығудың әрбір кезеңін және оқыту мәселелерін пысықтау);

◆ өтетін жері;

◆ бастапқы жағдай – жаттығу басталар алдындағы жағдайы;

◆ объектілік жаттығу барысы (бірінші кезең), оның қысқаша жағдайы және басшының, оның орынбасарларының (көмекшілерінің) жұмысының тәртібі мен мазмұны әрбір оқыту мәселесін пысықтау кезіндегі үйренушілердің іс-әрекеті мен нақты шешімдер. Екінші және үшінші кезеңдегі мәселелер осындай үлгіде пысықталады;

◆ объектілік жаттығуды талдау (уақыты, орны, кімдер тартылады, өткізу тәртібі, материалдық қамтамасыз ету).

26. Объектілік жаттығуды қамтамасыз ету жөніндегі құжаттар

(материалдық-техникалық, медициналық және өрттен қорғауды қамтамасыз ету жоспарлары, байланысты ұйымдастыру; қауіпсіздік шаралар мен материалдық құндылықтарды және меншікті сақтау жөніндегі нұсқаулықтар; басшының орынбасарлары (көмекшілері), жұмыстарының жеке жоспарлары және басқа материалдар) тиісті лауазымдық тұлғалар әзірлейді. Оларды даярлауға объектілік жаттығу басшысының нұсқаулары, оны өткізудің жоспарлары негіз болып табылады.

27. Объектілік жаттығуға қатысушылар оған күнтізбелік жоспарға сәйкес даярланады. Қажетті жағдайда көбінесе практикалық шаралар бойынша

қосымша сабақтар ұйымдастырылады. Басқару органдары сабақ барысында жеке және біріккен штабтық жаттығуларға, командалық - штабтық оқу-жаттығуларына дайындалады; азаматтық қорғау құрылымдары - тактикалық-арнайы үйрену барысында, хабарландыру және жинау бойынша жаттығулар өткізеді.

28. Даярлық шараларының көлемі, мазмұны мен сипаты, объектілік жаттығудың мақсатымен, күштер құралдарының жағдайымен, басшы құрамның азаматтық қорғау құрылымдарының командирлерімен, қызметтер бастықтарының даярлық деңгейімен, объектілік жаттығу барысында құтқару және басқа шұғыл жұмыстарды өткізудің көлемін жасау үшін материалдық-техникалық бар-жоғымен анықталады.

29. Оқыту-материалдық базасын және жаттығу орнын күні бұрын дайындау объектілік жаттығудың практикалық іс-шараларын жүргізудің маңызды кезеңі болып табылады. Объектілік жаттығу басшысы практикалық іс-әрекеттер ауданын зерттейді, бұл үшін өз орынбасарларын, көмекшелерін және Азаматтық қорғаныс штабын тартады. Бұл жағдайда мақсат пен жергілікті жерге оның үйлесуі анықталады, сондай-ақ мыналар анықталады:

- ◆ бұл үшін күш пен қаражат талап етілітін, практикалық іс,-әрекеттерді пысықтауға арналған қосымша учаскелер жасалатын орын;

- ◆ азаматтық қорғау құрылымдары орналасатын орын, қауіпсіз аймаққа көшіріп орналастыратын орын, жұмыс аусымдарын (құрылымдарын) жұмыс орнына алып бару және алып қайту бағыттары;

- ◆ өндірістік және қызметтік ғимараттарды, қорғаныс жайларын, хабарлау және байланыс құралдарын, ұйымда және қауіпсіз аймақта қоғамдық тәртіпті сақтау құрылымдарын даярлау жөніндегі шаралар көлемі;

- ◆ адамдарға санитарлық тазалау және киімге, жабдыққа, техникаға, зарарсыздандыру жүргізетін орын;

- ◆ объектілік жаттығу барысындағы қауіпсіздік шаралары, сондай-ақ меншіктің барлық түрін сақтау шаралары;

- ◆ объектілік жаттығу аяқталғаннан кейін құрылымдардың жеке құрамы мен барлық қатысушылар жиналатын аудан (орын) оларды тұрақты орналасатын жеріне қайтару тәртібі;

- ◆ объектілік жаттығу аяқталғаннан кейін оның ауданын тәртіпке келтіру жөніндегі іс-шаралар;

- ◆ жалпы және жеке талқылауды еткізетін орын, уақыт пен тәртібі, есеп беру материалдарын даярлау мерзімі (баяндама, сызған нұсқа, кесте және т.б).

III-тарау

ҰЙЫМДАРДА ОБЪЕКТІЛІК ЖАТТЫҒУ ӨТКІЗУ

30. Объектілік жаттығу азаматтық қорғаудың оқу-материалдық базасын толық пайдалана отыра, ұйым аумағында өткізіледі, бұл жағдайда өндірісті қызмет, әдеттегідей, тоқтамайды. Ол басшы құрамды хабарлаудан және жинаудан басталады. Оған қатысушылар тиісті жоспарда қарастырылған тәртіп немесе ұйымның басшысының нұсқауы бойынша әрекет етеді.

31. Объектілік жаттығулар кезең бойынша өткізілуі мүмкін, олардың саны мен мазмұны оның тақырыбына оқыту мақсаты мен көлеміне, сондай-ақ бұл үшін бөлінген уақытқа байланысты.

32. Объектілік жаттығу барысында мына шаралар пысықталады:

- ◆ төтенше жағдайлар сандарын ескерту мен жоюларын іске қосу тәртібі;
- ◆ басқару органдарының, қызметтер мен азаматтық қорғау құрылымдарының міндетін нақтылау;
- ◆ басқару орындарын, байланыс және хабарлау құралдарын әзірлікке келтіру;
- ◆ радиациялық және химиялық бақылауды, дозиметриялық бақылауды, радиациялық және химиялық барлау аспаптарымен жұмыс, жеке дозиметрлер мен қорғаныс құралдарын беруді (олардың қиысуын, ақаусыздығын тексеру) тыныс алу органдары мен теріні қорғаудың қарапайым құралдарын даярлау, ұйым қызметшілерінің күнделікті және өндірістік киімдерін қорғау сапасын күшейту жөніндегі жұмысты ұйымдастыру;
- ◆ қорғаныс ғимаратын әзірлікке келтіру және арнайы құрылғыдан істелетін жедел тұрғызатын панахана мен қарапайым үлгідегі жасырылатын орынды салу жұмыстарын өрістету;
- ◆ тұрғын үй ғимараттарын қымтау және панахана үшін жертөле мен өзге тереңдетілген ғимараттарды ыңғайластыру.

33. Ұйымды әзірлікке келтіру мерзімінде АҚ жоспары бойынша оның жұмысын соғыс уақытындағы режимге көшіру мәселелері пысықталады. Құрылымдар жабдықталады, қызметтік және тұрғын жайларды қымтау, азық-түлікпен ауыз суын қорғау, жарықпен алдандыру шаралары іске асырылады, қарапайым қорғаныс құралдары даярланады, өрттен қорғау, санитарлық-гигиеналық және өзге шаралар өткізіледі.

Осының барлығы ұйым аумағында, сондай-ақ тұрғын үй секторында, қауіпсіз аймақта орындалады.

34. Сонымен қатар, төмендегі ұйым жұмысының тұрақтылығын көтеру мәселелері пысықталады:

- энергетикалық қондырғылар, ерекше жабдықтар мен аспаптар үшін қоршалған қорғаныс құрылғылары, сондай-ақ төбе мен қабырға қираған кезде станок қондырғысын қираудан қорғайтын құрылғылар жасалады;
- жұмыс орындарына улы және жанғыш сұйықты авариялық тоға артылған тұтыну ыдыстары орнатылады;
- қатты әсер ететін улы, жарылу қауіпі бар заттар салынған ыдыстардың үсті жабылады немесе жерге көміледі;
- отынның резервтік түрлеріндегі жұмысқа электр мен жабдықтаудың дербес көздерінің даярлығы тексеріледі;

- су кездері мен таза су шығатын резервуарларды қорғау шаралары орындалады;

- өртті анықтау мен сөндірудің автоматтық құралдары және өрт сөндіру жабдықтары тексеріледі;

- аумақ жанғыш материалдардан тазартылады;

- жанатын ғимараттың және тұрақтардың сыртқы құрылғылары оттан қорғайтын құраммен өңделеді;

- қосымша өрттен қорғау тіректері жабдықталады, су қоры жасалады;

- басқа да инженерлік-техникалық және қорғау шаралары өткізіледі.

35. Жаттығу басшысы тапсырмаларды шешу кезінде үйренушілердің іс-әрекетінің ұйымшылдығы мен нақтылығына баса назар аударады. Бұдан әрі жағдайды өрістету мен өзгерту жолымен оқу тапсырмалары қиындатылады.

Объектілік жаттығу басшысы өзінің орынбасарларымен (көмекшілерімен), делдалдарымен және Азаматтық қорғаныс штабымен ұйымды әзірлікке келтіру шараларының орындалуын қадағалайды. Бұл жағдайда «Баршаның назарына!» дабылы бойынша қатысушылардың іс-әрекеті, басшы құрам мен азаматтық қорғау құрылымдары командирлері өз бағыныштыларына берілген тапсырмалардың дұрыстылығы мен нақтылығы және оларды орындау сапасы, шараларды жүзеге асырукезіндегі ұйымшылдық бағаланады.

36. Көшіру мәселесі бойынша жаттығу басшысы шаралар көлемін нақтылайды, төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жою жоспарына сәйкес көшіру (көшіру-қабылдау) шараларын өткізуге тапсырмалар береді, олардың орындалуын бақылайды, хабарлауға, жұмысшылардың, қызметшілер мен халықтың өз уақытында жиналуын, олардың қауіпсіз аумаққа (орынға жөнелтілуін) және қорғалуын ұйымдастыруға, көшіру (көшіру-қабылдау) комиссиясы мүшелерінің өзінің лауазымдық міндеттемесін орындауын бақылайды.

37. Бұл жағдайда іс жүзінде мына шаралар жүзеге асырылады:

◆ жиналу (көшіру-қабылдау) орындары, сондай-ақ көшірілетіндерді көлік құралдарына отырғызу орындары ашылады;

◆ көшірілетіндердің тізімі нақтыланады;

◆ көлік құралдарының саны, олардың даярлығы тексеріледі;

◆ жаяу колонналардың бағыттары, дамылдайтын жерлер мен аралық көшіру орны нақтыланады;

◆ халық көлік құралдарымен және жаяу тәртіппен көшіріледі;

◆ көшірілетіндер медициналық жәрдеммен, тамақпен және көшіру пунктімен, іс-сапар бағыттарында қорғаныспен қамтамасыз етіледі;

◆ көшірілгендерді орналастыру, радиациялық және химиялық бақылау мен хабарлау ұйымдастырылады.

Апаттың нәтижесінде көрші объекті аймағында аса әлеуетті қауіп пайда болған жағдайда ұйымдарда жұмысшылар мен қызметшілерді қауіпсіз аумаққа көшіру шаралары өткізіледі.

38. Құтқару және басқа шұғыл жұмыстарды ұйымдастыру және жүргізу мен делдалдар үйренушілерге олардың радиациялық қорғаныс режимін

құрылымдарды, цехтарда, бөлімдерде, бригадаларда дозиметриялық және химиялық бақылауды дұрыс орындау керектігі туралы өкімнің жеткізілуін бақылап отырады.

Аттығу басшысы құтқару жұмысын жүргізу бойынша ұсыныстарды тыңдайды және өз шешімін жариялайды. Негізгі назар барлауды үздіксіз жүргізуге аударылады.

Ұйым аумағында радиация деңгейі, қатты әсер ететін улы заттардың бар-жоғы анықталады, үйінді басқан панаханалардағы, қираған өндірістік және өзге ғимараттардағы адамдармен байланыс орнатылады, коммуналдық-энергетикалық тораптар одағы зақымдар мен авариялар, жұмыс жүргізу үшін өте қауіпті учаскелер анықталады.

39. Авариялық-құтқару жұмысының барысында: үйіндідегі, қираған ғимарат пен қорғаныс тұрақтарындағы адамдарды іздестіреді; үйінді басқан және зақымданған қорғаныс ғимараттарын ашады және оларға ауа жібереді; үйінді астынан зақымданғандарды шығарады; жартылай қираған және жанып жатқан ғимараттан жоғары қабатындағы адамдарды құтқарады; қорғаныс ғимаратынан, газды және түтінді тұрақтардан адамдарды алып шығады; өрттерді жайылтпау және сөндіру, радиовктивтік (химиялық) зақымдану ауданынан халықты әкету; техника мен қондырғыны, ғимаратты зарарсыздандыру, адамдарды санитарлық тазалау сияқты жұмыстар ұйымдастырылады.

Авариялық-құтқару жұмыстарын нәтижелі жүргізу үшін бүкіл құрамды, ұйымның көлігін, инженерлік-құрылыс және жол техникасын ұйымдастырады. Авариялық-құтқару жұмыстарының үздіксіздігін қамтамасыз ету мақсатында оларды жағдайға байланысты бірнеше ауысым жүргізген жөн. Бұл жағдайда объектілік жаттығу басшысы міндеттер, жұмыс нысандары мен оларды орындау уақыты бойынша азаматтық қорғау құрылымдары арасындағы іс-әрекеттің келісуіне ерекше назар аударады.

40. Түнде және көріну қашықтығы шектелген жағдайда ұйымдастыру мен өткізу кезінде жұмыс учаскелерінде жарықтандыру ұйымдастырылады. Объектілік жаттығудың барлық қатысушылары қайғылы оқиғалардың болмауы үшін, қауіпсіздік шараларын қатаң орындауы тиіс.

41. Объектілік жаттығуда бұзылған өндірісті қалпына келтіру мәселесі пысықталады.

42. Басшы құрамның барлық негізгі шешімдерін объектілік жаттығу басшысы тыңдап бекітеді ал қызметтер мен азаматтық қорғау құрылымдарының командирлерінің шешімдерін оның орынбасарлары, басшының көмекшілері мен делдалдар тыңдап, бекітеді.

43. Жағдайда өзгеріс болса немесе тың кіріспелер болса, объектілік жаттығу сипатына сай болуын және үйретілушілердің іс-әрекеттерінің нәтижесі ескерілуі тиіс. Объектілік жаттығудың барлық кезеңінде басшы құрам мен азаматтық қорғау құрылымдары командирлерінің бағыныстылардың іс-әрекетін тез және дұрыс ұйымдастыра білуіне және берілетін бұйрықтар мен өкімдердің нақтылығына, олардың жағдайына және тапсырма сәйкестігіне, пысықталатын құжаттардың толықтығына, сапасына баса назар аударылады.

44. Балық оқу-жаттығу мәселесі пысықталғаннан кейін, объектілік жаттығу аяқталды. Жаттығу басшысы азаматтық қорғау құрылымдарының жиналу уақыты мен орны, жаттығуға қатысушылардың алдағы іс-әрекеті, техника санын тексеру, жаттығу ауданын тәртіпке келтіру, талқыланатын орны мен уақыты туралы нұсқау береді.

45. Жаттығу басшысының орынбасарлары мен көмекшілері, делдалдар және Азаматтық қорғаныс штабының бастығы азаматтық қорғау құрылымдарының, техникалардың көшірілгендердің тұрақты орналасатын жеріне келгендері туралы баяндалды. Жаттығу басшысы оқу-жаттығуының қалай өткендігін талқылауға салады.

46. Талқылау объектілік жаттығудың маңызды қорытынды бөлігі болып табылады. Талқылау материалдарын даярлау күні бұрын, жаттығуларды ұйымдастыру мен өткізу бойынша құжаттарды әзірлеумен қатар басталады. Даярланған жобалар нақты деректермен, үлгілермен, есептемемен және күштердің әрекет етуі жөніндегі мәліметтермен толықтырылады.

47. Талқылау кезінде объектілік жаттығуға қатысушылардың практикалық іс-әрекеті талданады. Жаттығу басшысы кезекпен мыналарды:

- ◆ тапсырма алысымен үйретушілердің іс-әрекет тәртібін;
- ◆ жағдай бойынша олар қабылдаған шешімдерді, олардың негізділігі мен қажеттілігін; қабылдаған шешімдердің табысты орындалуына ықпап ететін шараларды;
- ◆ басшы құрам мен азаматтық қорғау құрылымдары, азаматтық қорғау қызметтері командирлерінің қатысушылардың іс-әрекеттерін ұйымдастыру және олардың жан-жақты қамсыздандырылуын, сондай-ақ әр түрлі жағдайда күштерді сенімді басқару бойынша жұмыс істеу әдістерін;
- ◆ берілген тапсырмалардың практикалық орындалуын;
- ◆ авариялық-құтқару жұмыстарының қолданылған әдіс-тәсілдерінің тиімділігі, азаматтық қорғау құрылымдары мен жеке үйренушілердің аса ерекше тағлымдық үлгілері азаматтық қорғау құрылымдары мен жалпы ұйымдарда жұмыс тұрақтылығын көтеру мәселесін шешуді.
- ◆ жаттығуды даярлықпен өткізу кезінде оған қатысушыларды жан-жақты қамтамасыз ету жөнінде азаматтық қорғау қызметтерінің іс-әрекеттерін мазмұндайды.

48. Талқылаудың соңында объектілік жаттығу басшысы жалпы қорытынды жасайды, онда оқыту мақсатына қол жеткізу дәрежесі анықталады, басшы құрам мен азаматтық қорғау құрылымдары командирлерінің, Азаматтық қорғаныс штабы мен азаматтық қорғау қызметтерінің іс-әрекетіне баға береді, жаттығу практикасына тырыс тәжірибені енгізу және жоспарлық оқыту барысында ашылған кемшіліктерді жою міндетін қояды.

Объектілік жаттығу басшысының орынбасарлары мен көмекшілері, делдалдар құрылымдық бөлімшелермен, азаматтық қорғау құрылымдарымен жеке талқылау өткізеді: онда жаттығу басшысы берген ортақ бағалау және жеке қадағалаулар негізінде әрбір үйренушілердің жұмысы бағаланады.

Объектілік жаттығудың нәтижесі бойынша оның басшысы бұйрық шығарады, онда жаттығуға баға беріледі, дұрыс тұстар, ортақ кемшіліктер атап өтіледі, көзге түскен азаматтық қорғау құрылымдары, құрылымдық бөлімшелер мен жеке қатысушылар марапатталады.

Бұйрық негізінде анықталған кемшілікті жою шараларының жоспары әзірленеді, ТЖ жою жөніндегі жоспарға қажетті өзгертулер енгізіледі, басшы құрам мен азаматтық қорғау құрылымдарының командирлерін даярлау, жұмысшыларды, қызметшілерді және халықтың өзге тобын оқыту, ұйым жұмысының тұрақтылығын көтеруге бағытталған нақты шаралар межеленеді.

Азаматтық қорғаныс бастығының

БҰЙРЫҒЫ

(ұйымның атауы)

«__»_____201_ж._____

(ұйым орналасқан қаланың, ауданның атауы)

№

Объектілік жаттығуға даярлық пен өткізу туралы

(ұйымның атауы)

Бұйрық мазмұндық және әкімдік бөлімнен тұруы тиіс

Мазмұндық бөлімде мыналарды көрсету қажет:

- жоспарланған объектілік жаттығудың мерзімі мен сипаты;
- объектілік жаттығудың тақырыбы;
- қатысушылардың әр түрлі тобына арналған объектілік жаттығудың мақсаты;
- объектілік жаттығудың өтетін орны.

Әкімдік бөлімде мыналар көрсетіледі:

- объектілік жаттығудың басшысы, оның орынбасарлары, көмекшілері, Азаматтық қорғаныс штабы (жаттығуға басшылық жасайтын штаб) және объектілік жаттығуға қатысушылардың әрбір тобындағы делдалдар;
- объектілік жаттығуға қатысушылардың құрамы;
- басқаруды ұйымдастыру және объектілік жаттығуға байланыс;
- объектілік жаттығудағы басшы құрамды, Азаматтық қорғаныс штабын, азаматтық қорғау құрылымдарын, азаматтық қорғау құрылымдарына кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілерді даярлау тәртібі;
- объектілік жаттығуды материалдық-техникалық және медициналық қамтамасыз ету;
- объектілік жаттығу барысында мүлік пен материалды әзірлеу мен пайдалану;
- объектілік жаттығу ауданын даярлау тәртібі, көлемі мен (өндірістік және өзге ғимараттар, материалдық оқу базасының объектілері, қауіпсіз аймақ және басқалар), осы мақсат үшін бөлінген күш пен қаражат, жауапты орындаушылар;
- ұйым жұмысының тұрақтылығын арттыру жөніндегі шаралар;

- объектілік жаттығу ауданындағы мемлекеттік және жеке меншікті сақтау жөніндегі шаралар;
- қауіпсіздік шараларын әсіресе техникамен, жарылыс қауіпі бар, химиялық және жанғыш заттармен жұмыс кезінде қамтамасыз ету шаралары;
- ресурстардың, жанар-жағар материалдарының, жұмсалыу нормасы;
- мемлекеттік және қызметтік құпияны сақтау шаралары;
- объектілік жаттығуға даярлық мерзімі.

Азаматтық қорғаныс бастығы

(ұйымның атауы)

(қолы)

«БЕКІТЕМІН»

Объектілік жаттығу басшысы

(қолы)

«__» _____ 201_ж. _____

Объектілік жаттығуға даярлық
КҮНТІЗБЕЛІК ЖОСПАРЫ_____
(ұйымның атауы)

№ р/н	Шаралардың атауы	Орындалу мерзімі	Жауапты орындау- шылар	Орын. туралы белгі
1.	<u>Басқарушы құрамды даярлау</u> 1. Басшылық құжаттар мен оқу- әдістемелік әдибиеттерді оқу. 2. Жаттығу ауданына барлау жүргізу. 3. Объектілік жаттығу бойынша құжаттар әзірлеу және т.б.			
2.	<u>Құрылымдарды даярлау</u> 1. Объектілік жаттығу барысында пысықталуға тиіс мәселелерді зерттеу: - АҚ құрылымдары командирлерімен; - Жеке құраммен. 2. Қауіпсіздік шаралары бойынша нұсқаларды оқып-білу және т.б.			
3.	<u>АҚ құрылымдарына кірме»тін жұмысшылар мен қызметшілерді даярлау</u> 1. Объектілік жаттығу барысында пысықтауға тиіс мәселелерді зерттеу. 2. Нормативтер тапсыру. 3. Қауіпсіздік шаралары бойынша			

	қауіпсіздік зерттеу және т.т.			
4.	<u>Материалдық-техникалық және медициналық қамтамасыз ету шаралары</u> 1. Объектілік жаттығуға қатысушыларды азық-түлікпен, сумен, күнделікті қажетті заттармен қамтамасыз ету. 2. Жанар-жағар май материалдарымен қамтамасыз ету. 3. Артық бөлшектермен қамтамасыз ету және техникаға техникалық қызмет көрсетуді ұйымдастыру. 4. Объектілік жаттығуға қатысушыларды алғашқы медициналық көмек құралдарымен және дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету және т.б.			

Азаматтық қорғаныс бастығы

(ұйымның атауы)

(қолы)

Ескертулер:

1. Жоспардың бөлімдері бұдан көп болуы мүмкін. Олардың саны даярланатын материалдардың мазмұны мен көлеміне байланысты.
2. Әрбір бөлім өзіне қатысы бар барлық шараларды қамтуы тиіс.

«БЕКІТЕМІН»

Объектілік жаттығу басшысы

(қолы)

«__» _____ 201_ж. _____

**Объектілік жаттығуға даярлық
ЖОСПАРЫ**

(ұйымның атауы)

Оқу мақсаттары:

- Басшы құрам үшін;
- Азаматтық қорғау құрылымы командирлері мен жеке құрамы үшін;
- Құрылымға кірмейтін жұмысшылар мен қызметшілер үшін.

Уақыты: күнтізбелік меғрзімі және жалпы созымдылығы

Қатысушылар құрамы:

Жаттығу мақсатты:

Жаттығу кезеңдері оқыту мәселелері мен оның әрқайсысын пысықтығуға кеткен уақыт:

Объектілік жаттығу

Уақыты	Оқыту мәселесі	Жағдай (кіріспілер мазмұны) және оның бүркемеленуі	Объектілік жаттығу басшысының әрекеті	Басшының орынбасарлары-мен көмекшілері, делдардың іс-әрекеті	Үйренушілерден күтілетін іс-әрекет

Бірінші кезең: (кезеңнің атауы, оның мазмұны, оқыту мақсаты, уақыты).

Екінші және келесі кезеңдер:

Жаттығуды талқылау: (әрбір кезеңнің уақыты мен өткізілетін орны көрсетіледі).

Ескерту:

1. Кіріспелердің тізбесі мен мазмұны, оларды тапсырудың әдісі мен уақыты.
2. Енгізілген жағдай көрсетілген жаттығу ауданының сызған нұсқасы.

Азаматтық қорғаныс бастығы

(ұйымның атауы)

(қолы)

Ескерту:

1. «Үйретілушілердің күтілетін іс-әрекет» айдары үйретушілердің санаты бойынша – бірнешеге бөлінуі мүмкін.
2. Басшының орынбасарлары мен көмекшілерінің, делдалдардың жеке жоспарын объектілік жаттығу басшысы бекітеді.

ОБЪЕКТИЛІК ЖАТТЫҒУЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІК ШАРАЛАРЫ

1. Объектілік жаттығуларда кедейлерге тиым салынады:

◆ жеке құрам мен техниканы осы мақсат үшін жабдықталмаған автомобилдерде, платформада, вагондар мен кемелерде, ал пайдалану үшін қауіпті заттарды (нәрселерді) - көлікте адамдармен бірге тасымалдауға;

◆ ақаулы техника мен автокөлікті пайдалануға;

➤ аялдамада жолдың сол жағына шығуға машиналар арасында тұруға және олардың астында дем алуға; машинамен жапсарлас жерде мұқият тексерусіз қозғалтқышты қосуға және орнынан қозғалтуға; жанатын және жарылу қауіпі бар заттар тиелген машинада темекі тартуға;

➤ зақымданған адамдарды қозғалыс пен техника жұмыс істейтін жерге орналастыруға;

➤ троска тұруға, көтергіш крандар тілінің астында экскаваторлар ожауының астында және инженерлік техникамен жұмыс кезінде үйіндіде тыруға;

➤ енді мекендерде және электр берілім желілері астында антеннасы жоғарғы көтерілген автомобилге радиостанциясын алып жүруге;

➤ жоғары вольтты электр берілім жерлілеріне 100 м жақын радиостанцияларды орнатуға, оларда жерге өткізгіштерсіз жұмыс істеуге;

➤ ақаулы бүркемелеу құралдарын, буазғыш машиналар және жарылыс өндірісіне арналған басқа икемлегішті пайдалануға;

➤ жеке құрам мен тұрғын ғимаратынан 250 м қашықтықтан жақын жерде табельдік бүркемелегіш пен ядролық жарылыс көрінісін жасауға;

➤ бүркемелегіш түтін аспабын жағуға, жеке құраммен жылдам тұтанатын материалдарға 50 м жетпейтін қашықтықта бүркемелегіш гранат пен жарылыс пакетін жаруға;

➤ елді мекендер мен су айдындарында бүркемелейш гранаталарды жаруға;

➤ жылдам тұтанатын материалдар мен заттарға карай жарық түсіру және дабыл ракеталарын жіберуге;

➤ жарылыс пакеттеріне, жарылғыш заттар зарядтарына тиісуге, жинауға және оларды бөлшектеуге;

➤ улағыш заттарды, бүркемелеудің оқыту рецептурасы мен зақымданған заттарды жинастыруға;

➤ оттегі оқшаулағыш немесе гопкалипты патрондары бар дәстүрлі газқағарсыз қудықтарда, жер асты коллекторлары және түтінденген ғимараттарда тыс жасауға;

➤ жалаң қолмен (резина колғабынсыз) ашық электр өткізгішін және онымен қосылған металл заттарын ұстауға;

➤ газ жинақталған, сондай-ақ жоғары кернеудегі электр қондырғысы тұрған ғимаратта тиісті маманның рұқсатынсыз және белгілеген сақтық шараларын сақтамай кіруге;

- тиісті жергілікті билік органдарымен келіспей жер жұмыстарын жүргізуге;
- орманда алау жағуға;
- тексерілмеген көзден су ішуге тиым салынады.

2. Қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ету мақсатында мыналарды орындау қажет:

а) Ұйым жұмысының тұрақтылығын көтеру мәселесін пысықтау кезінде:

- жекелеген құрылғылардың, ғимарат пен құрылыстың беріктігін арттыру үшін жұмыс істеу барысында қауіпсіздік шараларын сақтау;
- «Баршаның назарына!» дабылы немесе кез-келген іс-әрекет командасы берілген жағдайда коммунальдық және энергетика тораптарын тез және авариясыз ажыратуға даярлау;
- технологиялық процесті авариясыз тоқтатуға бағытталған шараларды жүргізу керек.

б) Авариялық-құтқару жұмысын жүргізу кезінде:

- алдағы жұмыс орындарына мұқият барлау жүргізу;
- механизация құралдарымен, пневмо- және электр аспаптарымен, жарылғыш және өрт қауіпі бар заттармен жұмыс кезінде техника қауіпсіздігінің қолданыстағы нұсқаулықтарының тәртіптерін қатаң орындау;
- құлау қауіпі бар ғимарат конструкциялары мен құрылыстарын бекіту;
- жұмыс жүргізілетін орындарда ескерту (дабыл) белгілерін орнату;
- инженерлік машина топтарын анық көрінетін дабылдармен (жалаумен, шаммен) басқару, оларды беру үшін арнайы даярлаған адамдарды тағайындау;
- оқшаулағыш киіммен және өзге қорғаныс құралдарымен жеке құрамның үздіксіз жұмыс істеуі кезінде, белгіленген нормалардан артық жол жүруіне жол бермеу.

в) Өрт ошақтарына мұқият барлау жүргізу кезінде:

- өрт ошақтарына мұқият барлау жүргізу;
- отқа өте жақын қашықтықта жеке құрамның болуының белгіленген уақытынан (жарты сағат шамасынан) аспауы;
- тыныс алу үшін жарамсыз ортадағы өрт сөндіру кезіндегі жұмысты оқшаулағыш газқағарда немесе гопкалиты патроны бар дәстүрлі газқағарда орындау;
- биіктерде жұмыс істеу кезінде жұмысшыларды құлаудан сақтандыру икемдегіштерін қолдану;
- құрылғыларды ашу және өңдеу жұмыстары басталғанға дейін электр тораптарын ажыратуды қамтамасыз ету;
- қабаттар мен шатырлардан құрылғыларды (заттарды) лақтырған кезде олардың ғимараттағы жұмыс істеп жатқан адамдарға, қадағалау;
- резервуарлардағы жарылыс, құлау, мұнай өнімдерінің атылуы қауіпі нақты төнген кезде жеке құрамды қауіпсіз орынға апару;
- тұтандырғыш қоспаларының техникаға тиюіне жол бермеу;
- орман өртін сөндіру кезінде жанған қамысты жинау қажет.

г) түнде және көру шектелген өзге де жағдайлардағы (жаңбыр, тұман, қар, шаң және т.б.) іс-әрекет кезінде бүркемелеу межесін (участкесін) алдын ала белгілеу, сондай-ақ автомобилдер мен техникаға қараңғыда көрінетін белгіленген үлгідегі белгілерді қою керек.

д) Қыстағы (суық жағдайларда) іс-әрекет кезінде:

- жеке құрамды жылы киіммен және аяқ киіммен қамтамасыз ету;
- үсік шалуды ескерту шараларымен жаттығуға барлық қатысушыларды таныстыру;

- жеке адамдарды арнайы күркедермен Жабдықталған машиналарда тасымалдау; дамылдау орындары мен аялдамаларда қажеттілік шегінде жеке құраммен жүргізу; жылыну және желден қорғану үшін шатырда, жер кене мен өзге орындарда пеш жаққан кезде өрттің шығуын болдырмау үшін шаралар қабылдау;

- жеке құрамның су ішу режимін сақтауын бақылау;
- жылытылатын шараларды немесе үсік шалғандарға көмек көрсету үшін дәрі-дәрмектердің қажетті саны бар жылы тұрақтарда медициналық пункттерді ашу және оны көшіру, арнайы машиналарды даярлау;

- адамдарды арнайы күркелермен жабдықталған машин.аларда тасымалдау; дамылдау орындары мен аялдамаларда қажеттілік шегінде жеке құраммен жүргізу; жылыну және желден қорғану үшін шатырда, жер кепе мен өзге орындарда пеш жаққан кезде өрттің шығуын болдырмау үшін шаралар қабылдау;

- адамдар мен техниканың қалып қоймауын қадағалау, жоғалған адамдарды іздестіруді шұғыл ұйымдастыру.

е) ыстық климатты аудандардағы іс-әрекет кезінде:

- ауыз суының қорын;
- бар су көздерін тазалау мен дезинфекциялау үшін шаралар қабылдау және оның күзетілуін ұйымдастыру;
- жеке құрамды жылан және улы жәндіктердің шағуынан қорғайтын құралдармен қамтамасыз ету;
- ыстық тиюден (күн өтуден) ескерту және зардап шегушіге көмек көрсету бойынша шаралар қабылдау.

3. Оқу-жаттығуларын өткізу барысында тек темір жол құрамымен немесе су көлігімен тасымалдау қарастырылады, тиісті нұсқаулықта көрсетілген қауіпсіздік шаралары жөніндегі талаптарды орындау қажет.

МАЗМҰНЫ

I-тарау. Жалпы ережелер.....	3
II-тарау Ұйымдарда объектілік жаттығуларға даярлық жасау.....	9
III-тарау. Ұйымдарда объектілік жаттығу өткізу.....	12
Қосымшалар.....	18

**МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

КОМИТЕТ ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ

**Республиканский учебно-методический центр
гражданской защиты**

**Методические рекомендации
по подготовке и проведению объектовых
тренировок в организациях**

Алматы, 2016 г.

«Методические рекомендации по подготовке и проведению объектовых тренировок в организациях» (далее - Методические рекомендации) предназначены для руководящего состава и начальников служб ГЗ организаций.

В Методических рекомендациях излагаются основные положения по подготовке и проведению объектовых тренировок в организациях.

Положения Методических рекомендаций следует применять творчески, исходя из конкретных задач и целей обучения, состава участников объектовых тренировок, уровня их подготовки, местных условий и специфики производственной деятельности организаций.

Методические рекомендации разработаны на основе Закона РК «О гражданской защите», Приказа МВД РК №381 от 20.04.2015 г. «Правила информирования, пропаганды знаний, обучения населения и специалистов в сфере гражданской защиты». В основу методических рекомендаций вошло пособие «Рекомендации по проведению учений, тренировок и обучения должностных лиц гражданской защиты, работающего персонала организаций действиям в условиях ЧС», согласованное Управлением гражданской обороны КЧС МВД РК за №29-5-1/167-и от 20.01.2016 г. и наработанный опыт при проведении занятий с руководящим составом Государственной системы гражданской защиты и участие в учениях.

Методические рекомендации утверждены на Методическом совете Центра и согласованы с Управлением ГО КЧС МВД РК №29-5/1044-11-и от 06.04.2016 года.

В подготовке и выпуске Методических рекомендаций принимали участие сотрудники Республиканского учебно-методического центра гражданской защиты: Мельников Е.Н., Вафина Т.К., Тасиева А.А., Ашинова З.А., Кулумбетова Х.А., Сыдыкова Т.Д..

Глава I.

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Комплексные учения являются основной формой подготовки организаций к ликвидации чрезвычайных ситуаций (ЧС) природного и техногенного характера, их последствий и решению задач гражданской защиты. В организациях с небольшой численностью персонала не представляется возможным отработать все мероприятия, рекомендуемые пособием «Методические рекомендации» по подготовке и проведению комплексных учений в организациях. В связи с этим предусмотрено проведение объектовых тренировок, которые должны обеспечить не только глубокую, всестороннюю, но и дифференцированную **подготовку** всего комплекса мероприятий, связанных с угрозой возникновения, ликвидации ЧС природного и техногенного характера, их последствий, а также мероприятий Гражданской обороны с учетом специфики производства.

Объектовая тренировка — это упрощенное по организации, сокращенное по объему выполненных мероприятий и времени проведения комплексное учение.

2. Объектовые тренировки проводятся в некатегоризированных организациях с численностью работающих менее 300 человек, в высших и средних специальных учебных заведениях, в медицинских лечебно-профилактических учреждениях емкостью менее 600 больничных коек — с периодичностью не реже одного раза в год.

Тренировки по отработке планов действий ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, их последствий - в некатегоризированных организациях, имеющих формирования гражданской защиты, в высших учебных заведениях - 1 раз в 3 года.

В общеобразовательных школах всех типов и профессиональных школах объектовые тренировки проводятся ежегодно в «День защиты детей» без нарушения учебного процесса.

3. Продолжительность объектовой тренировки должна обеспечивать полную и качественную отработку всех учебных вопросов, и зависит от специфики организации, количества обучаемых, учебных целей и задач, поставленных перед коллективом, и обычно составляет 8—10 часов.

4. Объектовые тренировки проводятся в целях:

- достижения высокой слаженности в работе органов управления, руководящего состава, формирований гражданской защиты, рабочих и

служащих организаций по планам действий ликвидации ЧС и ведению Гражданской обороны;

- совершенствования приемов, способов защиты людей в чрезвычайных ситуациях и повышения устойчивости работы организаций;

- проверки реальности планов действий по ликвидации ЧС мирного времени, а также готовности сил и средств;

- проверки надежности систем управления, связи и оповещения в организациях;

- выработки у обучаемых высоких моральных и психологических качеств, готовности грамотно действовать в экстремальных ситуациях;

- совершенствования форм и методов организаторской работы руководства организации в различных условиях обстановки (при проведении аварийно-спасательных и неотложных работ, переводе предприятия с мирного на военное положение, эвакуации и т.п.);

- изучения приемов, способов проведения аварийно - спасательных и неотложных работ, повышения эффективности применения формирований гражданской защиты и техники, а также проверки новых теоретических взглядов и положений по организации действий сил при ликвидации ЧС и их последствий.

5. На объектовую тренировку привлекается весь руководящий состав, формирований гражданской защиты организации, полностью укомплектованные личным составом, техникой, приборами и имуществом, а также рабочие и служащие, не входящие в формирования гражданской защиты.

6. Объектовые тренировки проводятся на учебно-материальной базе, включающей территорию организации с производственными зданиями, сооружениями и различного рода коммуникациями. Отдельные вопросы могут отрабатываться на территории жилого сектора с привлечением жилищно-эксплуатационных органов и населения.

7. На объектовой тренировке каждый участник выполняет обязанности, которые ему определены по линии гражданской защиты, сообразно с конкретной обстановкой.

- руководящий состав приобретает навыки управления силами гражданской защиты при практическом осуществлении мероприятий, в соответствии с планами действий по ликвидации ЧС, планами Гражданской обороны организации, уделяя главное внимание защите персонала организации и проведению аварийно - спасательных и неотложных работ;

- формирования гражданской защиты обучаются приемам и способам проведения работ по спасению пострадавших и оказания им помощи в различных условиях, осваивают тактику действий, способы применения техники и приборов;

- рабочие и служащие, не входящие в формирования гражданской защиты тренируются действиям по сигналу «Внимание всем!» и речевым сообщениям (информациям), а также в выполнении нормативов гражданской защиты.

8. Воспитательная работа планируется и проводится в целях разъяснения участникам объектовых тренировок конкретных задач и

мобилизации их усилий на полное и качественное выполнение замысла и плана тренировок.

9. Для подготовки и проведения объектовых тренировок назначаются: руководитель учения, его заместители, помощники и посредники, а также создается штаб руководства учением (штаб Гражданской обороны).

Руководит объектовой тренировкой начальник Гражданской обороны организации, который персонально отвечает за её организацию, подготовку и проведение.

10. Руководитель объектовой тренировки обязан:

- знать требования законов, нормативных-правовых актов и иных документов по вопросам предупреждения и ликвидации ЧС природного и техногенного характера, Гражданской обороны, действительное состояние дел в организации, уровень подготовленности руководящего состава и формирований гражданской защиты к практическому выполнению мероприятий;

- определить основные исходные данные по объектовой тренировке: тему, цели, этапы и учебные вопросы, состав руководства и участников, время и место действий сил и средств, объем и порядок оборудования учебных мест для создания фронта работ (материалы, силы, сроки, конкретные участки), вопросы материального, технического, финансового, медицинского и других видов обеспечения;

- руководить разработкой важнейших документов к объектовой тренировке, подготовкой ее участников, проведением мероприятий, предшествующих объектовой тренировке;

- добиваться в ходе объектовой тренировки полной и качественной отработки учебных вопросов путем последовательного наращивания и усложнения обстановки, осуществления систематического личного контроля и через заместителей, помощников (посредников) за действиями участников учения;

- обеспечить строгое соблюдение всеми участниками мер безопасности, сохранения материальных ценностей организации и собственности граждан, экономное расходование выделенных на учение материально-технических средств;

- подготовить и провести по завершении объектовой тренировки общий разбор с руководящим составом и командирами формирований гражданской защиты, в ходе которого дать оценку практическим действиям участников и определить пути устранения недостатков;

- проконтролировать проведение частных разборов;

- разработать и издать итоговый приказ, в котором отразить конкретные мероприятия, сроки их выполнения и ответственных должностных лиц, внести уточнения в план по действиям ликвидации ЧС.

11. В целях обеспечения безопасности участников объектовой тренировки руководитель обязан: организовать разведку (рекогносцировку) района предстоящего учения и комендантскую службу в опасных для движения местах, реальное медицинское обеспечение, особенно на опасных участках, обозначение непроходимых участков местности; организовать разработку инструкции по мерам безопасности на предстоящей объектовой тренировке и ее изучение со всеми участниками; лично, через штаб Гражданской обороны, своих заместителей (помощников) и посредников контролировать соблюдение мер безопасности участниками в ходе объектовой тренировки,

Ответственность за соблюдение мер безопасности во время объектовой тренировки несет также весь руководящий состав, штаб Гражданской обороны, командиры формирований гражданской защиты, участвующие в объектовой тренировке. Они обязаны изучить с личным составом инструкцию по мерам безопасности (приложение №4), проверить исправность выводимой на учение техники и транспорта; следить за строгим соблюдением личным составом установленных мер безопасности.

13. Штаб Гражданской обороны (штаб руководства учением) является основным органом, обеспечивающим подготовку и проведение объектовой тренировки.

В состав штаба Гражданской обороны назначаются наиболее подготовленные по вопросам ГЗ работники организации.

Работники штаба обязаны:

- разработать документы по подготовке и проведению объектовой тренировки и представить на утверждение начальнику ГО организации;

- обеспечить организованное проведение занятий, тренировок при подготовке к учению руководящего состава, командиров формирований гражданской защиты, рабочих, служащих, а также систематический контроль за качеством обучения;

- принять меры к подготовке района учения в соответствии с замыслом и планом учения, подготовить пункты управления, систему оповещения и связи;

- обобщать сведения о действиях обучаемых, готовить предложения руководителю по полной и качественной отработке этапов учения, учебных вопросов, контролировать оперативность доведения вводных до подчиненных и выполнение ими поставленных задач;

- изучать и обобщать опыт проведения мероприятий по предотвращению ЧС, ведению Гражданской обороны, приемов и способов организации и ведения аварийно - спасательных и неотложных работ с применением новой техники;

- готовить доклад о результатах объектовой тренировки, выводы и предложения.

14. Заместители (помощники) руководителя учения назначаются из числа должностных лиц организации, наиболее подготовленных по вопросам

гражданской защиты. Их количество зависит от темы, масштабов мероприятия, специфики производства и определяется с расчетом охвата обучения и контроля основных служб и формирований гражданской защиты. Они участвуют в разработке планирующих документов и на их основе составляют свои частные планы работ на период учения.

15. Заместитель (помощник) руководителя по инженерно-техническим вопросам обязан:

- участвовать в разработке плана объектовой тренировки по вопросам проведения инженерно-технических и противопожарных мероприятий;
- контролировать деятельность органов и подразделений, ответственных за проведение инженерно-технических и противопожарных мероприятий при подготовке и в ходе объектовой тренировки;
- обеспечить проведение работ на технических и коммунально - энергетических сетях по оперативному и безаварийному их перекрытию (отключению) в ЧС;
- докладывать руководителю учения о выполненных инженерно-технических, противопожарных мероприятиях и их влиянии на повышение устойчивости работы организации в экстремальных условиях;
- готовить отчетные материалы по результатам объектовой тренировки в общий разбор и конкретные предложения по внедрению передового опыта в практику работы организации.

16. Заместитель (помощник) руководителя по материально-техническому обеспечению обязан:

- ◆ участвовать в разработке мероприятий и организовывать их материально-техническое обеспечение в соответствии с замыслом и планом объектовой тренировки;
- ◆ создавать на объектовой тренировке обстановку, позволяющую всесторонне отработать задачи по бесперебойному материально-техническому обеспечению деятельности организации;
- ◆ осуществлять контроль за своевременным обеспечением участников учения горячей пищей, продовольствием, водой, предметами первой необходимости, а также за организацией эксплуатации техники, обеспечением ее горючими смазочными материалами, за работой соответствующих формирований гражданской защиты и расходами моторесурсов;
- ◆ контролировать возвращение техники, привлекаемой на объектовую тренировку, в места постоянного размещения в указанное время;
- ◆ докладывать руководителю о выполнении задач материально-технического обеспечения, предложения по его совершенствованию;

- ◆ готовить отчетные материалы по результатам объектовой тренировки в общий разбор.

17. Помощник руководителя по эвакуации обязан:

- ◆ участвовать в разработке и осуществлении мероприятий, связанных с эвакуацией рабочих, служащих и населения из опасных зон, их размещением и обустройством, а также доставкой транспортом рабочих и служащих к местам работы и обратно;

- ◆ контролировать деятельность эвакуационных органов при подготовке и в ходе объектовой тренировки, следить за работой транспорта и соблюдением мер безопасности при перевозках эвакуируемых;

- ◆ организовать всестороннее обеспечение эвакуируемых медицинским обслуживанием, питанием, обогревом, защитой на сборных пунктах и маршрутах эвакуации;

- ◆ докладывать руководителю учения о ходе эвакуационных мероприятий и разрабатывать конкретные предложения по их совершенствованию;

- ◆ готовить отчетные материалы по итогам объектовой тренировки в общий разбор.

18. Помощники руководителя (посредники) при структурных подразделениях (отделах, службах, цехах) и формированиях гражданской защиты обязаны:

- ◆ изучить документы по объектовой тренировке, порядок и последовательность ее проведения, определить место и роль подразделений на тренировках, при котором предстоит быть помощником руководителя (посредником);

- ◆ в ходе проведения объектовой тренировки контролировать порядок получения и ход выполнения обучаемыми распоряжений, оперативность оценки обстановки и обоснованность принятия решения, своевременность и правильность постановки задач подчиненным на проведение аварийно-спасательных и неотложных работ;

- ◆ следить за соблюдением мер безопасности и в случае их несоблюдения принимать меры по предотвращению нарушений с последующим докладом руководителю объектовой тренировки;

- ◆ обобщать действия обучаемых, объективно оценивать их работу и в установленные сроки представлять материал для разбора, а также готовить и проводить частный разбор с анализом положительных примеров и недостатков.

Глава II.

ПОДГОТОВКА ОБЪЕКТОВЫХ ТРЕНИРОВОК В ОРГАНИЗАЦИЯХ

19. Подготовка объектовой тренировки организуется и проводится лично первым руководителем организации на основе плана по действиям ликвидации ЧС и приказа начальника Гражданской обороны организации. Она включает

уточнение исходных данных, своевременную разработку планирующих документов, подготовку руководящего состава, других участников учения.

Создаваемая обстановка должна обеспечивать выполнение участниками объектовой тренировки мероприятий, предусмотренных ее планом, а для формирований гражданской защиты – достаточного фронта проведения аварийно – спасательных и неотложных работ.

20. Документы по объектовой тренировке разрабатываются штабом Гражданской обороны организации заблаговременно (за 2–3 месяца). Они должны быть согласованы, рассмотрены, утверждены руководителем организации и доведены до исполнителей за 1,5–2 месяца до начала мероприятий (примерные формы документов приведены в приложениях к данной Методической рекомендации).

21. В организации для проведения объектовой тренировки разрабатываются следующие документы:

- ♦ приказ начальника Гражданской обороны о подготовке и проведении объектовой тренировки в организации;

- ♦ календарный план подготовки объектовой тренировки;

- ♦ план проведения объектовой тренировки;

- ♦ частные (личные) планы заместителей (помощников) руководителя, посредников (если таковые назначались);

- ♦ другие документы по обеспечению объектовой тренировки (планы материально-технического, медицинского обеспечения, организации разведки, связи, инструкция по мерам безопасности и т.д.).

22. Документы составляются кратко, четко, с формулировками, исключающими различные толкования. Разрабатываемые документы по своему содержанию, структуре и оформлению должны соответствовать установленным для служебных документов требованиям.

23. Приказ начальника Гражданской обороны о подготовке и проведении объектовой тренировки в организации (приложение №1) – основной распорядительный документ. Приказ разрабатывается штабом Гражданской обороны и подписывается начальником Гражданской обороны организации. Приказ доводится до исполнителей. Работа по выполнению содержащихся в нем требований организуется под общим руководством начальника штаба Гражданской обороны организации.

24. Календарный план подготовки объектовой тренировки (приложение №2) включает перечень намеченных к осуществлению работ или мероприятий, их последовательность с указанием сроков исполнения и исполнителей. Он составляется в удобной для пользования форме, подписывается начальником штаба Гражданской обороны и утверждается начальником ГО организации.

25. План проведения объектовой тренировки (приложение №3) – основной документ, определяющий организацию, порядок и последовательность отработки учебных вопросов по этапам учения. Он готовится начальником штаба Гражданской обороны на основе указаний руководителя организации и соответствующих планов с привлечением начальников служб гражданской

защиты и других руководителей. По форме этот документ может быть текстуальным или графическим.

В плане проведения объектовой тренировки указываются следующие данные:

- ◆ тема объектовой тренировки, ее цели (для каждой категории обучаемых);
- ◆ состав участников и их оснащение средствами индивидуальной защиты, имуществом, техникой и инструментами;
- ◆ продолжительность объектовой тренировки (конкретный день и час начала и окончания, а также отработки каждого этапа учения и учебных вопросов);
- ◆ место проведения;
- ◆ исходная обстановка – положение к началу тренировки;
- ◆ ход объектовой тренировки (первый этап), краткая обстановка к ней, порядок и содержание работы руководителя, его заместителей (помощников), вероятные решения и действия обучаемых при отработке каждого учебного вопроса. Аналогичным образом отрабатываются вопросы второго и третьего этапов;
- ◆ разбор объектовой тренировки (время, место, кто привлекается, порядок проведения, материальное обеспечение).

26. Документы по обеспечению объектовой тренировки (планы материально-технического, медицинского и противопожарного обеспечения, организации связи; инструкции по мерам безопасности и сохранению материальных ценностей и собственности; частные планы работ заместителей (помощников) руководителя, другие материалы) разрабатываются соответствующими должностными лицами. Основой их подготовки являются указания руководителя объектовой тренировки, план ее проведения.

27. Участники объектовой тренировки готовятся к ней в соответствии с календарным планом. При необходимости организуются дополнительные занятия, особенно по практическим мероприятиям. Органы управления готовятся в ходе занятия, раздельной и совместной штабной тренировки, командно-штабного учения; формирования гражданской защиты – в ходе тактико-специальных учений, тренировок по оповещению и сбору.

28. Объем, содержание и характер подготовительных мероприятий определяются целями объектовой тренировки, состоянием сил и средств, уровнем подготовленности руководящего состава и командиров формирований гражданской защиты, начальников служб гражданской защиты, наличием материально-технических средств для создания необходимого фронта

проведения аварийно-спасательных и неотложных работ в ходе объектовой тренировки.

29. Важным моментом в проведении практических мероприятий объектовой тренировки является заблаговременная подготовка учебно-материальной базы и учебных мест. Руководитель объектовой тренировки изучает район практических действий, привлекая к этому заместителей, помощников и штаб Гражданской обороны. При этом уточняется замысел и его привязка к местности, а также определяются:

- ♦ места создания дополнительных участков для отработки практических действий, требуемые для этого силы и средства;

- ♦ районы расположения формирований гражданской защиты, размещения эвакуируемых в безопасной зоне, маршруты вывоза и подвоза рабочих смен (формирований) к местам работы и обратно;

- ♦ объем мероприятий по подготовке производственных и служебных помещений, защитных сооружений, средств оповещения и связи, формирований охраны общественного порядка в организации и в безопасной зоне;

- ♦ места проведения санитарной обработки людей и обеззараживания одежды, снаряжения, техники;

- ♦ меры безопасности в ходе объектовой тренировки, а также меры по сохранению всех видов собственности;

- ♦ место сбора личного состава формирований, всех участников объектовой тренировки по ее окончанию, порядок их возвращения в места постоянного расположения;

- ♦ мероприятия по приведению района объектовой тренировки в порядок после ее завершения;

- ♦ места, время, порядок проведения общего и частных разборов, сроки готовности отчетных материалов (доклада, схем, графиков и др.).

Глава III.

ПРОВЕДЕНИЕ ОБЪЕКТОВЫХ ТРЕНИРОВОК В ОРГАНИЗАЦИЯХ

30. Объектовая тренировка проводится на территории организации с максимальным использованием имеющейся учебно-материальной базы гражданской защиты, при этом производственная деятельность, как правило, не прекращается. Она начинается с оповещения и сбора руководящего состава. Ее участники действуют в порядке, предусмотренном соответствующим планом или по указанию руководителя организации.

31. Объектовая тренировка может проводиться по этапам, количество и содержание которых зависят от ее темы, учебных целей и масштабов, а также отводимого на нее времени.

32. В ходе объектовой тренировки отрабатываются следующие мероприятия:

- ◆ порядок ввода плана действия по ликвидации ЧС;
- ◆ уточнение задач органам управления, службам и формированиям гражданской защиты;
- ◆ приведение в готовность пунктов управления, средств связи и оповещения;
- ◆ организация радиационного и химического наблюдения, дозиметрического контроля, работа с приборами радиационной и химической разведки, выдача индивидуальных дозиметров и средств индивидуальной защиты (их подгонка, проверка исправности), работа по изготовлению простейших средств защиты органов дыхания и кожи, усилению защитных свойств повседневной и производственной одежды персонала организации;
- ◆ приведение в готовность защитных сооружений и развертывание работ по строительству быстровозводимых убежищ из специальных конструкций и укрытий простейшего типа;
- ◆ герметизация жилых помещений и приспособление под укрытия подвалов и других заглубленных помещений.

33. В период приведения организации в готовность по плану ГО отрабатываются вопросы ее перевода на режим работы в военное время. Оснащаются формирования, осуществляет мероприятия по герметизации служебных и жилых помещений, защите продовольствия и воды, светомаскировке, изготавливают простейшие средства защиты, проводят противопожарные, санитарно-гигиенические и другие мероприятия.

Все это выполняется как на территории организации, так и в жилом секторе, в безопасной зоне.

34. Кроме того, отрабатываются вопросы повышения устойчивости работы организации:

- делаются защитные ограждающие конструкции для энергетических установок, уникального оборудования и приборов, а также приспособления для защиты станочного оборудования от повреждений при разрушении перекрытий и стен;
- устанавливаются на рабочие места расходные емкости для аварийного слива ядовитых и горючих жидкостей;
- обваловываются или заглубляются емкости с сильнодействующими ядовитыми, взрывоопасными веществами;
- проверяется готовность автономных источников электропитания к работе на резервных видах топлива;
- выполняются мероприятия по защите водоисточников и резервуаров с чистой водой;
- проверяются автоматические средства обнаружения и тушения пожаров и противопожарный инвентарь;
- территория очищается от горючих материалов;
- сгораемые наружные конструкции зданий и сооружений обрабатываются огнезащитным составом;

- оборудуются дополнительные противопожарные посты, создаются запасы воды;
- проводятся другие инженерно-технические и противопожарные мероприятия.

35. Руководитель уделяет особое внимание организованности и четкости действий обучаемых при решении задач гражданской защиты. В дальнейшем путем наращивания и изменения обстановки учебные задачи усложняются.

Руководитель объектовой тренировки со своими заместителями (помощниками), посредниками и штабом Гражданской обороны контролируют выполнение мероприятий по приведению организации в готовность. При этом оцениваются действия участников по сигналу «Внимание всем!», правильность и четкость постановки задач руководящим составом и командирами формирований гражданской защиты своим подчиненным и качество их выполнения, организованность при осуществлении мероприятий.

36. По вопросам эвакуации руководитель объектовой тренировки уточняет объем мероприятий, ставит задачи на проведение эвакуационных (эвакоприемных) мероприятий в соответствии с планом действий по ликвидации ЧС, контролирует их выполнение, обращая особое внимание на оповещение, своевременный сбор рабочих, служащих и населения, на организацию их отправки в безопасную зону (в безопасное место) и защиты, на выполнение своих функциональных обязанностей членами эвакуационной (эвакоприемной) комиссии.

37. При этом практически осуществляются следующие мероприятия:

- ♦ разворачиваются сборные эвакуационные (эвакоприемные) пункты, а также пункты посадки эвакуируемых на транспортные средства;
- ♦ уточняются списки эвакуируемых;
- ♦ проверяется наличие транспортных средств и их готовность;
- ♦ уточняются маршруты пеших колонн, места привалов и промежуточного пункта эвакуации;
- ♦ население эвакуируется транспортными средствами и пешим порядком;
- ♦ эвакуируемые обеспечиваются медицинской помощью, питанием и защитой на эвакопунктах и маршрутах следования;
- ♦ организуется размещение эвакуируемых, радиационное и химическое наблюдение и оповещение.

В случае образования зоны заражения в результате аварии на соседнем потенциально опасном объекте в организации проводятся мероприятия по эвакуации рабочих и служащих в безопасную зону.

38. При организации и проведении аварийно - спасательных и неотложных работ руководитель объектовой тренировки, его заместители, помощники и посредники контролируют доведение распоряжений до обучаемых, правильность выполнения ими режима радиационной защиты и осуществление дозиметрического и химического контроля в формированиях, цехах, отделах, бригадах.

Руководитель заслушивает предложения по проведению аварийно-спасательных работ и объявляет свое решение. Основное внимание уделяется непрерывному ведению разведки.

На территории организации определяются уровни радиации, наличие сильнодействующих ядовитых веществ, устанавливается связь с людьми, находящимися в заваленных убежищах, в разрушенных производственных и других зданиях, определяется характер пожаров, разрушений производственных и других зданий и сооружений, выявляются повреждения и аварии на коммунально-энергетических сетях, определяются участки, наиболее опасные для проведения работ.

39. В ходе аварийно - спасательных работ проводятся: розыск людей в завалах, разрушенных зданиях и в защитных сооружениях; вскрытие заваленных и поврежденных защитных сооружений и подача в них воздуха; извлечение пораженных из-под завалов; спасение людей с верхних этажей полуразрушенных и горящих зданий; вынос пораженных из защитных сооружений, загазованных и задымленных помещений, оказание первой медицинской помощи пораженным и их эвакуация из опасной зоны; локализация и ликвидация пожаров; вывод населения из районов радиоактивного (химического) заражения; обеззараживание территории, сооружений, техники и оборудования; санитарная обработка людей.

Для успешного осуществления аварийно - спасательных работ привлекаются все формирования гражданской защиты, транспорт, инженерно-строительная и дорожная техника организации. В целях обеспечения непрерывности аварийно - спасательных работ их следует проводить в несколько смен в зависимости от обстановки. При этом руководитель объектовой тренировки особое внимание обращает на согласованность действий между формированиями гражданской защиты по задачам, объектам работ и времени их выполнения.

40. При организации и проведении аварийно- спасательных работ ночью и в условиях ограниченной видимости организуется освещение участков работ. Все участники объектовой тренировки при этом должны особенно строго выполнять меры безопасности с тем, чтобы не допустить несчастных случаев.

41. На объектовой тренировке отрабатываются вопросы восстановления нарушенного производства.

42. Все основные решения руководящего состава заслушивает и утверждает руководитель объектовой тренировки, решения начальников служб и командиров формирований гражданской защиты, заместители, помощники руководителя и посредники.

43. Изменения в обстановке или новые вводные должны соответствовать характеру объектовой тренировки и учитывать результаты действий обучаемых. На всех этапах объектовой тренировки основное внимание обращается на умение руководящего состава и командиров формирований гражданской защиты быстро организовать действия подчиненных, на своевременность и конкретность отдаваемых приказов и распоряжений, их соответствие

обстановке и поставленной задаче, на полноту и качество отрабатываемых документов.

44. После отработки всех учебных вопросов объектовая тренировка заканчивается. Руководитель дает указание о времени и месте сбора формирований гражданской защиты, дальнейших действиях участников учения, о проверке наличия техники, приведении в порядок района учения, месте и времени разбора.

45. Заместители и помощники руководителя учения, посредники и начальник штаба Гражданской обороны докладывают о прибытии формирований гражданской защиты, техники и эвакуируемых в места постоянного размещения. Руководитель объявляет отбой учению и проводит его разбор.

46. Разбор является важной заключительной частью объектовой тренировки. Подготовка материалов разбора начинается заблаговременно, параллельно с разработкой документов по организации и проведению объектовой тренировки. Подготовленные проекты дополняются конкретными фактами, примерами, расчетами и данными по действиям сил.

47. Во время разбора анализируются практические действия участников объектовой тренировки. Руководитель последовательно излагает:

- ◆ порядок действий обучаемых с получением задач;
- ◆ принимаемые ими по обстановке решения, их обоснованность и целесообразность мероприятия, способствовавшие успешному выполнению принятых решений;
- ◆ методы работы руководящего состава и командиров формирований гражданской защиты, служб гражданской защиты по организации действий участников и их всестороннему обеспечению, а также надежному управлению силами в различной обстановке;
- ◆ практическое выполнение поставленных задач;
- ◆ эффективность применяемых способов и приемов при проведении аварийно - спасательных работ, наиболее характерные и поучительные примеры действий формирований гражданской защиты и отдельных обучаемых;
- ◆ решение вопросов повышения устойчивости работы структурных подразделений и организации в целом;
- ◆ действия служб гражданской защиты по всестороннему обеспечению участников объектовой тренировки при её подготовке и проведении.

48. В заключение разбора руководитель объектовой тренировки делает общие выводы, в которых определяет степень достижения учебных целей, дает оценку действиям руководящего состава и командиров формирований гражданской защиты, штаба Гражданской обороны и служб гражданской защиты, ставит задачи на внедрение положительного опыта в практику обучения и устранение вскрытых недостатков в процессе плановой учебы.

Заместители и помощники руководителя объектовой тренировки, посредники проводят частные разборы со структурными подразделениями, формированиями гражданской защиты: детально анализируется и оценивается

работа каждого обучаемого на основе общей оценки, данной руководителем объектовой тренировки, и личных наблюдений.

По результатам объектовой тренировки руководитель издает приказ, в котором дается оценка объектовой тренировке, отмечаются положительные стороны, характерные недостатки, поощряются отличившиеся формирования гражданской защиты, структурные подразделения и отдельные участники.

На основе приказа разрабатывается план мероприятий по устранению выявленных недостатков, вносятся необходимые изменения в план действий по ликвидации ЧС, в план подготовки руководящего состава и командиров формирований гражданской защиты, обучения рабочих, служащих и других групп населения, намечаются конкретные мероприятия, направленные на повышение устойчивости работы организации.

ПРИКАЗ
начальника Гражданской обороны

(наименование организации)

« ____ » _____ 201 ____ г. _____
(наименование города, района, где размещается организация)

О подготовке и проведении объектовой тренировки

(наименование организации)

Приказ должен состоять из констатирующей и распорядительной частей.

В констатирующей части необходимо отразить:

- сроки и характер планируемой объектовой тренировки;
- тему объектовой тренировки;
- цели» объектовой тренировки для различных групп участников;
- место проведения объектовой тренировки.

В распорядительной части указывается:

- руководитель объектовой тренировки, его заместители, помощники, штаб Гражданской обороны (штаб руководства учением) и посредники при каждой группе участников объектовой тренировки;
- состав участников объектовой тренировки;
- организация управления и связи на объектовой тренировке;
- порядок подготовки к объектовой тренировке руководящего состава, штаба Гражданской обороны, формирований гражданской защиты, рабочих и служащих, не входящих в формирования гражданской защиты;
- материально-техническое и медицинское обеспечение объектовой тренировки;
- подготовка и использование в ходе объектовой тренировки имущества и материалов;
- порядок, объем и сроки подготовки района объектовой тренировки (производственных и других помещений, защитных сооружений, объектов учебно-материальной базы, безопасной зоны и др.), силы и средства, выделяемые для этих целей, ответственные исполнители;
- мероприятия по повышению устойчивости работы организации;
- меры по сохранению государственной и частной собственности в районе объектовой тренировки;

- мероприятия по обеспечению мер безопасности, особенно при работе с техникой, взрывоопасными, химическими и горючими веществами;
- нормы расхода моторесурсов, горючего, смазочных материалов;
- мероприятия по сохранению государственной и служебной тайны;
- срок готовности к объектовой тренировке.

Начальник Гражданской обороны

(наименование организации)

(подпись)

"Утверждаю"
Руководитель объектовой тренировки

(подпись)

«__» _____ 201__ г

**КАЛЕНДАРНЫЙ ПЛАН
подготовки объектовой тренировки**

(наименование организации)

№	Наименование мероприятий	Срок исполнения	Ответственн ые исполнители	Отм. о выпол
1.	<u>Подготовка руководящего состава</u> 1 .Изучение руководящих документов и учебно - методической литературы. 2. Проведение рекогносцировки района. 3.Разработка документов по объектовой тренировке и т.д		<i>1</i>	
2.	<u>Подготовка формирований</u> 1 .Изучение вопросов, подлежащих отработке в ходе объектовой тренировки: - с командирами формирований ГЗ; - с личным составом. 2.Изучение инструкции по мерам безопасности и т.д.			
3.	<u>Подготовка рабочих и служащих ,не входящих в формирования ГЗ</u> 1. Изучение вопросов, подлежащих отработке в ходе объектовой тренировке. 2. Сдача нормативов. 3. Изучение инструкции по мерам безопасности т.д.			

4.	<u>Мероприятия по материально - техническому и медицинскому обеспечению</u>			
5.	Обеспечение участников объектовой тренировки продуктами питания, водой, предметами первой необходимости.			
6.	Обеспечение горючим и смазочными материалами.			
7.	Обеспечение запчастями и организация технического обслуживания техники.			
8.	Обеспечение участников объектовой тренировки средствами оказания первой медицинской помощи и медикаментами и т.д.			

Начальник Гражданской обороны

(наименование организации)

(подпись)

Примечание:

1. Разделов плана может быть и больше. Их количество зависит от содержания и объема подготовительных мероприятий.
2. Каждый раздел должен охватывать все относящиеся к нему мероприятия.

"Утверждаю"
Руководитель объектовой тренировки

(подпись)

«__» _____ 201__ г

ПЛАН
проведения объектовой тренировки

(наименование организации)

Учебные цели:

- для руководящего состава:
- для командиров и личного состава формирований гражданской защиты:
- для рабочих и служащих, не входящих в формирования:

Время: календарные сроки и общая продолжительность

Состав участников:

Замысел учения:

Этапы учения, учебные вопросы и время на отработку каждого из них:

Ход объектовой тренировки

Время	Учебные вопросы	Обстановка (содержание вводных) и ее имитация	Действия Руководителя объектовой тренировки	Действия заместителей и помощников руководителя, посредников	Ожидаемые действия обучаемых

Первый этап: (название этапа, его содержание, учебная цель, время).

Второй и последующий этапы:

Разбор учения: (указывается время и место проведения разбора каждого этапа).

Примечание:

1. Перечень и содержание вводных, способы и время их вручения.
2. Схема района объектовой тренировки с нанесенной обстановкой.

Начальник Гражданской обороны

(наименование организации)

(подпись)

Примечание:

1. Графа "Ожидаемые действия обучаемых" может быть разделена на несколько граф - по категориям обучаемых.
2. Частные планы заместителей и помощников руководителя, посредников утверждает руководитель объектовой тренировки.

МЕРЫ БЕЗОПАСНОСТИ НА ОБЪЕКТОВЫХ ТРЕНИРОВКАХ

1. На объектовых тренировках запрещается:

- ♦ перевозить личный состав и технику на необорудованных для этих целей автомобилях, платформах, вагонах и судах, а опасные в обращении предметы (вещества) - на транспорте совместно с людьми;
- ♦ эксплуатировать неисправную технику и автотранспорт;
- ♦ на остановках выходить на левую сторону дороги, находиться между машинами и отдыхать под ними; запускать двигатели и трогаться с места без тщательного осмотра машин и прилегающей местности; курить у машины с горючим и взрывоопасными веществами;
- ♦ размещать людей, обозначающих пораженных, в местах движения и работы техники;
- ♦ становиться на тросы, находиться под стрелами подъемных кранов, под ковшами экскаваторов и на завалах во время работы инженерной техники;
- ♦ вести автомобильные радиостанции с высоко поднятыми антеннами по населенным пунктам и под линиями электропередач;
- ♦ разворачивать радиостанции ближе чем в 100 м от высоковольтных линий электропередач, работать на них при стоянках без заземления;
- ♦ пользоваться неисправными имитационными средствами, подрывными машинками и другими приспособлениями для производства взрывов;
- ♦ производить имитацию ядерного взрыва табельными имитаторами на расстоянии ближе чем в 250 м от личного состава и жилых зданий;
- ♦ сжигать имитационные дымовые шашки, подрывать имитационные гранаты и взрывпакеты на расстоянии ближе чем в 50 м от личного состава и легковоспламеняющихся материалов;
- ♦ производить взрывы имитационных гранат в населенных пунктах и водоемах;
- ♦ выпускать осветительные и сигнальные ракеты в направлении легковоспламеняющихся веществ и материалов;
- ♦ трогать и подбирать взрывпакеты, запалы, заряды взрывчатых веществ и разбирать их;
- ♦ подбирать предметы, зараженные учебными рецептурами имитации отравляющих веществ;
- ♦ производить работы в колодцах, подземных коллекторах и в задымленных помещениях без кислородно-изолирующих или обычных противогазов с гопкалитовыми патронами;
- ♦ касаться незащищенными руками (без резиновых перчаток) оголенных электропроводов и соединяющихся с ними металлических предметов;
- ♦ входить в помещение, в котором скопился газ, а также в помещение, где находятся электроустановки высокого напряжения, без разрешения

соответствующего специалиста и соблюдения установленных мер предосторожности;

- ◆ производить земляные работы без согласования с соответствующими местными органами власти;
- ◆ разводить костры в лесных массивах;
- ◆ пить сырую воду из непроверенных источников.

2. В целях обеспечения мер безопасности необходимо:

а) При отработке вопросов повышения устойчивости работы организаций:

- ◆ соблюдать меры безопасности при проведении работ по увеличению жесткости отдельных конструкций, зданий и сооружений;
- ◆ подготавливать коммунальные и энергетические сети к быстрому и безаварийному отключению в случае подачи сигнала «Внимание всем!» или при подаче любых экстренных команд;
- ◆ проводить мероприятия, направленные на безаварийную остановку технологического процесса.

б) При проведении аварийно - спасательных работ:

- ◆ вести тщательную разведку мест предстоящих работ;
- ◆ строго выполнять правила действующих инструкций по технике безопасности при работе со средствами механизации, пневмо- и электроинструментом, взрывчатыми и огнеопасными веществами;
- ◆ производить крепление или обрушение конструкций зданий и сооружений, которым может угрожать обвал;
- ◆ осуществлять установку предупредительных (сигнальных) знаков в местах производства работ;
- ◆ осуществлять управление расчетами инженерных машин ясно видимыми сигналами (флажками, фонарями), для их подачи назначать специально подготовленных людей;
- ◆ не допускать превышения установленных норм времени непрерывной работы личного состава в изолирующей одежде и других средствах защиты.

в) При тушении пожаров:

- ◆ вести тщательную разведку очагов пожаров;
- ◆ не превышать установленное время нахождения личного состава в непосредственной близости от огня (не более получаса);
- ◆ при тушении пожаров в непригодной для дыхания среде выполнять работы в изолирующих противогазах или в обычных, но с гопкалитовыми патронами;
- ◆ при работе на высотах следует применять страхующие приспособления, исключающие падение работающих;
- ◆ до начала работ по вскрытию и разборке конструкций обесточить электрические сети;

- ◆ при сбрасывании с этажей и крыш конструкций (предметов) следить за тем, чтобы они не попадали на работающих у зданий людей, на электропровода, балконы, на технику и механизмы;

- ◆ при явной угрозе взрыва, обрушения, вскипания нефтепродуктов в резервуарах и т.п. личный состав выводить в безопасное место;

- ◆ не допускать попадания зажигательных смесей на технику;

- ◆ при тушении лесных пожаров убирать подгоревший сухостой.

г) При действиях ночью и в других условиях ограниченной видимости (дождь, туман, снегопад, запыление и т.д.) необходимо заранее обозначить рубежи (участки) имитации, а также иметь на автомобилях и другой технике знаки установленного образца, видимые в темноте.

д) При действиях зимой (в холодных условиях):

- ◆ обеспечить личный состав теплой одеждой и обувью;

- ◆ ознакомить всех участников учения с мерами по предупреждению обморожения;

- ◆ контролировать соблюдение личным составом питьевого режима;

- ◆ развернуть медицинские пункты в отапливаемых палатках или в теплых помещениях с необходимым количеством медикаментов для оказания помощи обмороженным и подготовить специальные машины для их эвакуации;

- ◆ осуществлять перевоз людей на машинах, оборудованных тентами; на привалах и остановках по мере необходимости совершать с личным составом пробежки; для обогрева и укрытия от ветра выбирать лесные участки, овраги, строить шалаши; принимать меры для предотвращения отравления людей угарным газом и возникновения пожаров при топке печей в автомобилях, палатках, землянках и других местах;

- ◆ следить за тем, чтобы люди и техника не отставали, немедленно организовать розыск потерявшихся людей.

е) При действиях в районах с жарким климатом:

- ◆ создать запасы питьевой воды;

- ◆ принимать меры к очищению и дезинфекции имеющихся источников воды и организовать их охрану;

- ◆ обеспечить личный состав средствами от укусов змей и ядовитых насекомых;

- ◆ принимать меры по предупреждению тепловых (солнечных) ударов и оказанию помощи пострадавшим.

3. На объектовых тренировках, в ходе проведения которых предусматривается перевозка личного состава железнодорожным или водным транспортом, необходимо выполнять требования по мерам безопасности, указанные в соответствующих инструкциях.

СОДЕРЖАНИЕ

Глава I. Общие положения.....	31
Глава II. Подготовка объектовых тренировок в организациях.....	37
Глава III. Проведение объектовых тренировок в организациях.....	40
Приложения.....	46